

תקנון עבודת סטטיסטיקה

למדינות השוכנות מדרום לאירופה (ENP-South)

**Statistics Code of Practice (מבוסס על התקנון לסטטיסטיקה של מדינות אירופה)
for the European Neighbourhood South Countries**

מסמך זה הוא תרגום של הגרסה של התקנון האירופי המותאמת למדינות השוכנות מדרום לאיחוד האירופי (החברות ב-MEDSTAT), שבמאי 2015 אימץ ה- Forum of Euro-Mediterranean Statisticians, שבו גם ישראל חברה.

[Statistics Code of Practice for the European Neighbourhood South countries \(Based on the ESCoP\)](#)

התקנון המותאם מבוסס על המסמך האירופי, ה-**European Statistics Code of Practice**, שפורסם בספטמבר 2011 ואשר הנהלת הלמ"ס אימצה במאי 2014.

<http://ec.europa.eu/eurostat/web/quality/european-statistics-code-of-practice>

א. סביבה מוסדית

מרכיבים מוסדיים וארגוניים משפיעים באופן משמעותי על האפקטיביות והאמינות של המוסד הלאומי לסטטיסטיקה והגופים הנוספים אשר יוצרים, מפתחים ומפיצים סטטיסטיקה רשמית. הסוגיות הרלוונטיות הן עצמאות מקצועית, הסמכות לאיסוף נתונים, משאבים נאותים, מחויבות לאיכות, סודיות סטטיסטית, ניטרליות ואובייקטיביות.

עיקרון 1. עצמאות מקצועית

אי-תלות מקצועית של המוסד הלאומי לסטטיסטיקה ויצרנים אחרים של סטטיסטיקה רשמית בגופים ממשלתיים שאחראים למדיניות, לרגולציה או למנהל, כמו גם בארגונים של הסקטור הפרטי, מבטיחה את אמינותה של הסטטיסטיקה הרשמית.

מדדים

1.1: חופש מקצועי של המוסד הלאומי לסטטיסטיקה ויורוסטט (Eurostat), מהתערבות פוליטית וכל התערבות חיצונית אחרת בפיתוח, בהפקה ובהפצה של סטטיסטיקה, מעוגנת בחוק ומובטחת גם למפיקים אחרים של סטטיסטיקה רשמית.

1.2: לראשי המוסדות הלאומיים לסטטיסטיקה וליורוסטט, ובנסיבות מתאימות, גם לראשי הגופים הנוספים שמפיקים סטטיסטיקה רשמית, יש מעמד רשמי גבוה המבטיח גישה לקובעי מדיניות ולגופי מנהל ציבוריים. קישוריהם הם ברמה המקצועית הגבוהה ביותר.

1.3: ראשי המוסדות הלאומיים לסטטיסטיקה ויורוסטט, ובנסיבות מתאימות, ראשי הגופים הנוספים שמפיקים סטטיסטיקה רשמית, אחראים להבטחת עצמאותה של התכנון, ההפקה, וההפצה של הסטטיסטיקה.

1.4: ראשי המוסדות לסטטיסטיקה לאומית ויורוסטט, ובנסיבות מתאימות, ראשי הגופים הנוספים שמפיקים סטטיסטיקה רשמית, אחראים בלעדית להחליט על שיטות סטטיסטיות, תקנים ונהלים, ועל התוכן והעיתוי של הודעות סטטיסטיות.

1.5: תכניות העבודה הסטטיסטיות מתפרסמות ודו"חות תקופתיים מתארים את התקדמותן.

1.6: הודעות סטטיסטיות נבדלות בבירור ומתפרסמות בנפרד מדיווחים פוליטיים או מהודעות הנוגעות למדיניות.

1.7: המוסד הלאומי לסטטיסטיקה ויורוסטט, ובנסיבות מתאימות, הגופים הנוספים שמפיקים סטטיסטיקה רשמית, מביעים בפומבי את עמדתם בנושאים סטטיסטיים, כולל, במידת הצורך, על ביקורת ושימוש לרעה בנתונים סטטיסטיים.

1.8: מינוי ראש המוסד הלאומי לסטטיסטיקה ושל יורוסטט, וכאשר הדבר מתאים, ראשי הגופים הנוספים שמפיקים סטטיסטיקה רשמית, מתבסס על יכולת מקצועית בלבד. הסיבות שעל בסיסן אפשר לסיים את תקופת המינוי מצוינות במסגרת המשפטית ואי אפשר לכלול בהן כאלה המחלישות עצמאות מקצועית ומדעית.

עיקרון 2: סמכות לאיסוף נתונים

למוסדות הלאומיים לסטטיסטיקה ולגופים הנוספים המפיקים סטטיסטיקה רשמית יש סמכות חוקית ברורה לאסוף מידע לצורכי עבודתם הרשמית. על פי דרישה של הרשויות הסטטיסטיות והגופים הנוספים המכונים סטטיסטיקה רשמית, תיתכן הטלת חובה חוקית על מוסדות מנהל ציבורי, עסקים, משקי בית והציבור בכלל, להרשות גישה לנתונים לצורכי הסטטיסטיקה הרשמית או לספקם.

מדדים

2.1: החוק מגדיר את סמכותם של המוסד הלאומי לסטטיסטיקה ושל הגופים הנוספים המפיקים סטטיסטיקה רשמית, לאסוף מידע לפיתוח, להפקה ולהפצה של סטטיסטיקה זו.

2.2: המוסד הלאומי לסטטיסטיקה והגופים הנוספים המפיקים סטטיסטיקה רשמית מורשים בחוק להשתמש בנתונים מנהליים לצרכים סטטיסטיים.

2.3: על פי חוק, המוסד הלאומי לסטטיסטיקה וגופים נוספים המפיקים סטטיסטיקה רשמית רשאים לחייב להיענות לסקרים סטטיסטיים.

עיקרון 3: התאמת משאבים

לרשות המוסד הלאומי לסטטיסטיקה והגופים הנוספים המפיקים סטטיסטיקה רשמית יש משאבים המספקים את צרכי הסטטיסטיקה הרשמית.

מדדים

3.1: קיימים משאבי כוח אדם, מימון ומחשוב, העונים בכמותם ובאיכותם את הצרכים הסטטיסטיים הנוכחיים.

3.2: ההיקף, הפירוט, והמחיר של הסטטיסטיקה הולמים את הצרכים.

3.3: קיימים נהלים להערכה ולהצדקה של דרישות לסטטיסטיקה חדשה בהתאם לעלותה.

3.4: קיימים נהלים להערכת הצורך המתמשך בהפקת כלל הסטטיסטיקה, ולבדיקת האפשרות לבטל פריטים מסוימים או לצמצמם, וזאת כדי לשחרר משאבים לשימושים אחרים.

עיקרון 4 : מחויבות לאיכות

המוסד הלאומי לסטטיסטיקה והגופים הנוספים המפיקים סטטיסטיקה רשמית מחויבים לאיכות. הם בוחנים באופן שיטתי ושוטף את החזקות והחולשות שלהן כדי לשפר באופן מתמיד את איכותם של התהליכים ושל התוצרים.

מדדים

4.1: מדיניות האיכות מוגדרת וזמינה לידיעת הציבור. קיים מבנה ארגוני וכלים נדרשים לניהול האיכות.

4.2: קיימים נהלים לתכנון ולניטור של איכות תהליכי ההפקה וההפצה של הסטטיסטיקה.

4.3: איכות התוצרים מנוטרת באופן סדיר, האיזון בין עקרונות האיכות השונים נשקל, והאיכות מדווחת לפי עקרונותיה של סטטיסטיקה רשמית.

4.4: מתקיימת סקירה מקצועית קבועה ויסודית של התפוקות הסטטיסטיות העיקריות, לרבות פנייה למומחים חיצוניים, במידת הצורך.

עיקרון 5 : סודיות סטטיסטית

פרטיותם של ספקי הנתונים (משקי בית, עסקים, מוסדות מנהל ציבוריים ומשיבים אחרים), סודיות המידע שהם מספקים והשימוש בו למטרות סטטיסטיות בלבד מובטחים באופן מוחלט.

מדדים

5.1: סודיות סטטיסטית מובטחת על פי חוק.

5.2: בעת מינוים לתפקיד, אנשי הצוות חותמים על מסמכים רשמיים המחייבים אותם לסודיות סטטיסטית על פי חוק.

5.3: נקבעו עונשים על כל הפרה מכוונת של סודיות סטטיסטית.

5.4: העובדים מקבלים הנחיות, הוראות והדרכה בנוגע לשמירת סודיות סטטיסטית בתהליך ההפקה וההפצה. מדיניות השמירה על סודיות ידועה לציבור.

5.5: קיימים אמצעים פיזיים, טכנולוגיים וארגוניים לאבטחת מאגרי הנתונים הסטטיסטיים ושלמותם.

5.6: קיימים נהלים נוקשים לגבי גישת משתמשים חיצוניים לנתוני פרט סטטיסטיים לצורכי מחקר.

עיקרון 6: אובייקטיביות ללא משוא פנים

המוסד הלאומי לסטטיסטיקה והגופים הנוספים המפיקים סטטיסטיקה רשמית מפתחים, יוצרים, ומפיצים סטטיסטיקה רשמית באופן אובייקטיבי, מקצועי ושקוף, תוך יחס שוויוני לכל המשתמשים ושמירה על עצמאות מדעית.

מדדים

- 6.1: הסטטיסטיקה מופקת על בסיס אובייקטיבי שנקבע בשיקולים סטטיסטיים.
- 6.2: הבחירה בשיטות ובמקורות סטטיסטיים וכן החלטות לגבי הפצת סטטיסטיקה מתבססות על שיקולים סטטיסטיים.
- 6.3: טעויות המתגלות בסטטיסטיקה לאחר פרסומה מתוקנות במועד מוקדם ככל האפשר והנתונים המתוקנים מתפרסמים.
- 6.4: המידע על השיטות והנהלים שבהם נעשה שימוש נגיש לציבור.
- 6.5: תאריכים וזמני הפצה של סטטיסטיקה מוכרזים מראש.
- 6.6: הודעה מוקדמת ניתנת לכל עדכון משמעותי בנתונים או שינוי במתודולוגיה.
- 6.7: לכל המשתמשים ניתנת גישה שוויונית להודעות סטטיסטיות באותו זמן. כל הפצה מוקדמת לגורם מועדף חיצוני היא מוגבלת, נשלטת, ומפורסמת ברבים. במקרה של דליפה, סידורים להפצה מוקדמת עוברים הערכה מחודשת כדי להבטיח שוויוניות.
- 6.8: הודעות סטטיסטיות והצהרות במסיבות עיתונאים הן אובייקטיביות וניטרליות.

ב. תהליכים סטטיסטיים

תהליכי הארגון, האיסוף, העיבוד וההפצה של סטטיסטיקה רשמית עומדים באופן מלא בסטנדרטים אירופיים ובין-לאומיים אחרים, ובהנחיות ובשיטות העבודה המומלצות. האמינות של הסטטיסטיקה עולה כאשר ישנו מוניטין של ניהול טוב ויעילות. הסוגיות הרלוונטיות הן מתודולוגיה נכונה, תהליכים סטטיסטיים מתאימים, נטל השבה לא מוגזם על המשיבים ויחס נאות של עלות-תועלת.

עיקרון 7. מתודולוגיה מבוססת היטב

סטטיסטיקה איכותית מסתמכת על מתודולוגיה מבוססת. לכך נדרשים כלים, תהליכים, והתמחות נאותים.

מדדים

7.1: המסגרת המתודולוגית הכללית המשמשת את הסטטיסטיקה הרשמית נצמדת לנהלים ולתקנים אירופיים ובין-לאומיים אחרים ולשיטות עבודה מומלצות.

7.2: קיימים נהלים המבטיחים שמושגים, הגדרות וסיווגים סטנדרטיים ייושמו בעקביות ברחבי המוסד הלאומי לסטטיסטיקה ובגופים הנוספים המפיקים סטטיסטיקה רשמית.

7.3: כדי להבטיח את איכותם הגבוהה של מרשם העסקים, המסגרות לסקרי אוכלוסייה, ומרשמים אחרים שמנהל המוסד הלאומי לסטטיסטיקה, הם עוברים מבחני הערכה באופן קבוע ונעשים בהם תיקונים במידת הצורך.

7.4: קיימת התאמה מלאה ומפורטת בין הסיווגים הלאומיים והסיווגים הבין-לאומיים המקובלים.

7.5: בוגרים במקצועות האקדמיים הרלוונטיים מגויסים לעבודה.

7.6: המוסד הלאומי לסטטיסטיקה והגופים הנוספים המפיקים סטטיסטיקה רשמית מיישמים מדיניות של הכשרה מקצועית מתמדת של עובדיהם.

7.7: מתקיים שיתוף פעולה עם הקהילה המדעית כדי לשפר את המתודולוגיה והאפקטיביות של השיטות שנקטות וכן כדי לעודד, ככל האפשר, שימוש בכלים טובים יותר.

עיקרון 8. תהליכים סטטיסטיים הולמים

סטטיסטיקה איכותית מבוססת על תהליכים סטטיסטיים הולמים, מאיסוף המידע ועד לאימות הנתונים.

מדדים

- 8.1: שאלונים של סקרים סטטיסטיים נבחנים בשיטתיות לפני איסוף הנתונים.
- 8.2: תכנון הסקרים, בחירת המדגמים ושיטות האמידה הם מבוססים היטב, נבחנים באופן קבוע ומתוקנים כאשר יש בכך צורך.
- 8.3: איסוף נתונים, הזנת נתונים וסימול מנוטרים באופן קבוע ומתוקנים כאשר יש בכך צורך.
- 8.4: נעשה שימוש בשיטות נאותות לעריכתם ולזקיפתם של נתונים; אלה נבחנים, מתוקנים ומעודכנים במידת הצורך.
- 8.5: עדכונים בנתונים נעשים על סמך נהלים קבועים, והם מבוססים היטב ושקופים.
- 8.6: נעשים הסכמים עם בעלי נתונים מנהליים המציינים את המחויבות המשותפת לשימוש בנתונים לצרכים סטטיסטיים.
- 8.7: המוסד הלאומי לסטטיסטיקה והגופים הנוספים שמפיקים סטטיסטיקה רשמית משתפים פעולה עם בעלי נתונים מנהליים כדי להבטיח את איכות הנתונים.

עיקרון 9. נטל השבה מידתי

נטל ההשבה הוא יחסי לצורכי המשתמשים ואינו מכביד מדיי על המשיבים. המוסד הלאומי לסטטיסטיקה והגופים הנוספים שמפיקים סטטיסטיקה רשמית עוקבים אחר עומס ההשבה וקובעים יעדים לצמצומו לאורך זמן.

מדדים

- 9.1: ההיקף והפירוט של הדרישות לצורך הפקת סטטיסטיקה רשמית מצומצמים להכרחי.
- 9.2: נטל ההשבה מתפרש על אוכלוסיות הסקרים באופן רחב ככל שניתן.
- 9.3: המידע הסטטיסטי שנדרש מעסקים מתקבל, ככל שאפשר, מהדוחות הכספיים שלהם ונעשה שימוש בשיטות אלקטרוניות כדי להקל על ההשבה.
- 9.4: נעשה שימוש במקורות מנהליים בכל נושא אפשרי כדי להימנע מבקשות חוזרות למידע.
- 9.5: מתקיים שיתוף נתונים כללי בין המוסד הלאומי לסטטיסטיקה וגופים נוספים שמפיקים סטטיסטיקה רשמית כדי להימנע מסקרים כפולים.
- 9.6: המוסד הלאומי לסטטיסטיקה והגופים הנוספים שמפיקים סטטיסטיקה רשמית מקדמים אמצעים לקישור בין מקורות הנתונים שלהם או בינם לבין נתונים מנהליים, בהתאם לכללי הסודיות, וזאת כדי לצמצם את נטל ההשבה.

שימוש יעיל במשאבים

מדדים

- 10.1:** השימוש במשאבים במוסד הלאומי לסטטיסטיקה ובגופים הנוספים שמפיקים סטטיסטיקה רשמית מבוקר באמצעים פנימיים ובאמצעים חיצוניים עצמאיים.
- 10.2:** כדי להעלות את התפוקה נעשה שימוש אופטימלי בטכנולוגיית מידע ותקשורת באיסוף, בעיבוד, ובהפצה של מידע.
- 10.3:** נעשים מאמצים יזומים לנצל את הנתונים המנהליים באופן מרבי ולצמצם את הצורך בסקרים ישירים.
- 10.4:** המוסד הלאומי לסטטיסטיקה והגופים הנוספים המפיקים סטטיסטיקה רשמית מקדמים ומיישמים פתרונות סטנדרטיים המגבירים אפקטיביות ויעילות.
- 10.5:** מתקיים שיתוף פעולה במידע המתפרסם, בכלים ובמומחיות, בין ירוסטט וגופים בין-לאומיים אחרים, ושאר מפיקי הסטטיסטיקה הרשמית במדינות ה-ENP-South.

ג. תפוקה סטטיסטית

הסטטיסטיקה הזמינה מספקת את צורכי המשתמשים, ממלאת את דרישות תקני האיכות הבין-לאומיים ואת הצרכים של מוסדות הממשלה, מכוני מחקר, עסקים, והציבור בכלל, וכן של מוסדות אירופיים ובין-לאומיים. הסוגיות החשובות הן המידה שבה הסטטיסטיקה היא רלוונטית, מדויקת, מהימנה, מוכנה בעיתוי המתאים, עקבית, בת השוואה בין מדינות ואזורים, ונגישה למשתמש.

עיקרון 11. רלוונטיות

סטטיסטיקה רשמית ממלאת את צורכי המשתמשים.

מדדים

11.1: קיימים תהליכים להתייעצות עם המשתמשים, לניטור הרלוונטיות והתועלת של סטטיסטיקה למילוי צרכים קיימים, ולבחינת צרכים חדשים וסדרי עדיפויות.

11.2: צרכים בעדיפות גבוהה מסופקים והם משתקפים בתכנית העבודה.

11.3: יש ניטור קבוע של שביעות הרצון של המשתמשים, וזו מקבלת מענה באופן שיטתי.

עיקרון 12. דיוק ואמינות

סטטיסטיקה רשמית מתארת את המציאות בדיוק ובמהימנות.

מדדים

12.1: מתקיימים הערכה קבועה ותיקוף של נתוני מקור, תוצאות ביניים ותפוקות סטטיסטיות.

12.2: טעויות דגימה וטעויות לא מדגמיות נמדדות ומתועדות באופן שיטתי בהתאם לכללים אירופיים ובין-לאומיים.

12.3: ניתוח עדכוני נתונים נעשה באופן קבוע כדי לשפר את התהליכים הסטטיסטיים.

עיקרון 13 . עיתוי מתאים ועמידה בלוח הזמנים

סטטיסטיקה רשמית מופצת ללא השהיות ובהקפדה על לוחות זמנים.

מדדים

- 13.1: עיתוי פרסום הנתונים עומד בתקנים אירופיים ובין-לאומיים להפצת נתונים.
- 13.2: מועד יומי קבוע להפצת נתונים מפורסם ברבים.
- 13.3: במחזוריות הפקת הנתונים מתחשבים בצורכי המשתמשים עד כמה שאפשר.
- 13.4: סטייה ממועדי הפרסום מתפרסמת מראש ומנומקת, ומועד פרסום חדש נקבע.
- 13.5: אפשר להפיץ תוצאות ראשוניות בדיוק כולל קביל, כאשר יש צורך בכך.

עיקרון 14 . עקביות והשוואתיות

הסטטיסטיקה הרשמית היא לכידה ועקבית מבחינה פנימית ולאורך זמן, וניתנת להשוואה בין מדינות ואזורים; ניתן לחבר ולהשתמש במשותף בנתונים ממקורות שונים.

מדדים

- 14.1: הסטטיסטיקה היא לכידה (קונסיסטנטית) ועקבית (כלומר, מרכיביה האריתמטיים והחשבונאים מסתכמים).
- 14.2: הסטטיסטיקה ניתנת להשוואה על פני פרק זמן סביר.
- 14.3: הסטטיסטיקה בסקרים ובמקורות שונים מופקת בהתאם לתקנים משותפים המתייחסים להיקף, להגדרות, ליחידות מדידה ולסיווגים.
- 14.4: נעשית השוואה והתאמה בין סטטיסטיקה ממקורות שונים ובמחזוריות שונה.
- 14.5: השוואתיות הנתונים בין מדינות ה-ENP-South מובטחת בחילופי נתונים בין המדינות ועם מערכות סטטיסטיות אחרות. מחקרים מתודולוגיים נעשים תוך שיתוף פעולה הדוק בין מדינות ה-ENP-South ויורסטט.

עיקרון 15 . נגישות ובהירות

הסטטיסטיקה הרשמית מוגשת באופן בהיר, ומופצת בדרך מתאימה ונוחה, נגישה וזמינה ושוויונית, בתמיכת מטא-נתונים (metadata) והדרכה.

מדדים

15.1: הסטטיסטיקה והמטא-נתונים הנלווים מוגשים ונשמרים באופן המאפשר פירוש נכון והשוואות מושכלות.

15.2: שירותי ההפצה משתמשים בטכנולוגיית מידע ותקשורת מודרנית, ובמידת הצורך, בתוצרים מודפסים.

15.3: כאשר אפשר מספקת למשתמשים סטטיסטיקה לפי צרכיו הייחודיים, והציבור מודע לקיום שירות זה.

15.4: גישה לנתוני פרט ניתנת לצרכי מחקר ומנוהלת על פי כללים ופרוטוקולים ספציפיים, כולל כללי סודיות.

15.5: מטא-נתונים מתועדים בהתאם למערכות סטנדרטיות.

15.6: דיווח נמסר למשתמשים על המתודולוגיה של תהליכים סטטיסטיים, כולל השימוש בנתונים מְנַהֵלִים

15.7: דיווח נמסר למשתמשים על האיכות של התוצרים הסטטיסטיים, בהתאם לאמות המידה לאיכות של סטטיסטיקה רשמית.

עיקרון 16 . תיאום ושיתוף פעולה

תיאום ושיתוף פעולה בנושאים סטטיסטיים תורמים לשיפור האיכות של הסטטיסטיקה הרשמית במערכות הלאומיות של מדינות ה-ENP-South.

מדדים

16.1: קיימים מנגנונים לאומיים לצורך תיאום הפיתוח, ההפקה, וההפצה של סטטיסטיקה רשמית, והבטחת איכותה.

16.2: כאשר הסטטיסטיקה הרשמית מבוססת על נתונים מְנַהֵלִים, ההגדרות והמושגים שבהם נעשה שימוש לצרכים מְנַהֵלִים מותאמים ככל האפשר לאלה שנחוצים לצרכים סטטיסטיים.

16.3: המוסד הלאומי לסטטיסטיקה והגופים הנוספים המפיקים סטטיסטיקה רשמית מעורבים בתכנון הנתונים המְנַהֵלִים כדי לשפר את התאמתם לצרכים סטטיסטיים.